

До Членовете на Научното жури

СТ А Н О В И Щ Е

от професор д-р Венцислав П.Стоянов за книгата на гл.ас. д-р Мария Петкова Кьосева „Картелът в конкурентното право“ по повод участието ѝ в конкурс за доцент по стопанско право, обявен от ПУ „П.Хилендарски“ ДВ бр.94/2016г. област на висше образование 3.социални стопански и правни науки, професионално направление 3.6 право

Уважаеми членове на Научното жури,

Монографията „Картелът в конкурентното право“ е в размер на 238 страници, издание 2017год. Представената книга е означена като част 1 от един очевидно по-мощабен труд. Във въведението не става дума от колко части ще се състои цялото изследване и в какъв порядък те ще се появят, а това означава , трябва да се съсредоточи вниманието към издадената част 1 , публикувана с оглед участието в настоящия конкурс. Съчинението е разделено на три глави. Един бърз поглед върху структурата показва, че те са несъразмерни. Глава първа и втора са сравнително по-кратки, докато глава трета заема основна част от книгата.

Във въведението се залагат основните идеи, които по-късно ще бъдат развити в изложението. Подчертава се, че картелът е сравнително нов институт на правото, най-напред е създадена нормативна уредба в САЩ, а понастоящем забраната за картелиране обхваща целия Европейски съюз. Посочва се, че изследваната проблематика е актуална, за което свидетелства апелът на Европейския парламент от 2015год.

Глава първа е с наименование „Общи положения“ и в нея са обособени два раздела – „Исторически и сравнителноправен преглед“ и „Конкуренция и конкурентно право“. Логично е научното изследване да има част, посветена на генезиса на института и уредбата му в други страни. В настоящия случай това е и необходимост, тъй като в нашето право уредбата на картела е реципирана от друго законодателство, първоначално от Германия. Разгледани са три американски закона, както и правната уредба на картела в Германия, Великобритания и Франция. В духа на известната традиция българското законодателство в областта на картела е разгледано преди и след 9.09.1944г. Нашият закон за контрола върху картелите и монополните цени е приет от през 1931год., като след това са приети още два закона – през 1936 и 1940. Следващият период на развитие на нашето антикартелно законодателство започва от 1991год. И през него са приети три закона – 1991г., 1998г.; и последният Закон за защита на конкуренция, който е в сила и сега е от 2008г. Следващият абзац е посветен на картелът в правото на Европейския съюз. Във втория раздел от тази глава са разгледани въпросите за конкуренцията и конкурентното право. Тук е отделено специално място на понятието за конкуренция. Авторът правилно посочва, че липсва легална дефиниция за конкуренция, но и сам не се опитва да формира такава. Стига до общия извод, стр.52, че за наличие на конкуренция са необходими поне два стопански обекта, чиито заместими продукти могат да привлекат еднакво поне един потребител. В същата част се прави опит и да се дефинира конкурентното право, но и тук се стига до едно обобщение като комплекс от правила, предназначени за защита на конкуренцията, които имат като крайна цел защита на потребителите. Впоследствие се предлага система на конкурентното право и в частност на българското конкурентно право.

Втората глава от книгата е обозначена : „Картелът като вид ограничение на конкуренцията.“ В тази глава разделите са четири, посветени на ограничаване на конкуренцията, форми на ограничаване и видове ограничения и в края на главата се дава понятие за картел. За „ограничаване на конкуренцията“ е дадено разгърнато определение, което обхваща различни хипотези. По смисъла на ЗЗК то може да се възприеме като негативна последица от забранени форми на поведение на стопански субекти; като своеобразна систематика на материалното право; като елемент от фактическия състав на общата забрана за картел по чл.15 ЗЗК; и накрая като понятие с „максимално широко съдържание, чийто коректив е автономията на предприятията да избират да имат свободно стопанско поведение на пазара. „ Сред формите на ограничаване на конкуренцията са посочени : предотвратяване на конкуренцията, ограничаване на конкуренцията (излишно повтаряне на заглавието на раздела), нарушаване на конкуренцията. Ограниченията на конкуренцията се разглеждат в хоризонтален и вертикален план и в зависимост от конкретни обстоятелства. Най-значително място в тази глава е отделена на понятие, същност и характеристика на картела. Изтъква се , че в правната литература мненията за понятието „ картел“ не са еднозначни. Прилагат се и аргументи от законодателството на Европейския съюз. В крайна сметка основен анализ е направен на легалната дефиниция, поместена в § 1 т.5 от ДР на ЗЗК. Разглежда се и понятието за картел, според чл.15 ал.1 ЗЗК и чл.101, § 1 от Договора за функциониране на ЕС. Авторът се е опитал да даде характеристика на картела като споразумения и съгласувана практика на независими предприятия. В края на тази част от книгата се анализират „твърдите картели“.

Глава трета от книгата е озаглавена „Фактически състав на общата забрана за картел“. Това е най-значимата по обем част на книгата, която по-голяма от двете предишни общо. Темите анализирани в нея са от обща характеристика на фактическия състав до единното продължавано нарушение като обективен факт. В началото на главата се изясняват някои общи положения, както и понятието „предприятие“. Макар това понятие да се използва както в търговското, така и в конкурентното право има съществена разлика в двете законодателства. И това точно е посочено от

автора на стр.104. Същото понятие се изяснява и според практиката на съдилищата от ЕС. Въз основа на направения анализ авторът дава определение за предприятие на стр.108 и то с оглед спецификата на конкурентното право. Следващата тема на обсъждане е стопанската дейност. В тази част от труда автора привежда много примери от нашата и чужда правна литература и влиза в полемика със съдебната практика. Внимание се обръща и на особени случаи на предприятие- домакинства, свободни професии, работници и профсъюзи , както и на други случаи. Обект на изследване са и споразумения, решения и съгласувани практики, напр. решения на сдружения на предприятия; ограничаването на конкуренцията по цел или резултат, както и засягане на търговията между държавите –членки, има се предвид търговията, като по-общо понятие между държавите членки на ЕС. Специален абзац е посветен на доктрината *de minimis*. Това е хипотеза, при която предоставените изключителни права за дистрибуция имат несъществен ефект върху пазара по отношение на предлагания продукт. Разгледан е и принципът едно единно,продължавано нарушение.

Трудът завършва с кратко заключение, в което са обобщени изводите от направеното изследване.

Общият коментар върху представеното съчинение налага да се посочат положителните страни, както и да се отбележат слабостите. Книгата е първото монографично изследване върху картела в нашата правна литература. Темата е коментирана в курсове по търговско право, в други монографии, студии и статии, но цялостна монография относно картела няма. Това може да се отбележи като принос на автора към българските правни изследвания. Друг принос са създадените определения за предприятие, картел ,съгласувана практика при всичките съображения, че всяка дефиниция в правото е опасна. Към приносните моменти може да се отбележи и пространственото изследване на европейското законодателство и практиката на съда на Европейския съюз. За някои от слабостите в труда вече бе споменато. Очевидна е диспропорцията в структурата на труда. При това изложение биха могли да се обособят четири равностойни глави, с относително самостоятелен обект на изследване, които общо да представляват цялостния анализ на

разглежданата тема. Освен това авторът полемизира с утвърдени имена в нашата правна наука и със съдебната практика, но при изграждането на определенията и основните си тези, като че ли предпочита да даде приоритет на цитатите. Но като цяло може да се каже, че достойнствата на труда са несъизмерими с посочените слабости.

Заклучение

Участникът в конкурса гл.ас. д-р Мария Петкова Кьосева е представила монографичен труд, който не повтаря представения за придобиване образователната и научна степен „доктор“. Представени са и другите, необходими според чл.24 ал.1 ЗРАСРБ документи за придобиване на академична длъжност „доцент“. Спазени са изискванията на чл.24 ЗРАСРБ, чл. 53 ППЗРАСРБ, като и на чл.64 и следв. от Правилника за РАС на ПУ „П.Хилендарски“, което ми дава основание убедено да препоръчам на Научното жури да предложи на ФС на ЮФ на ПУ „П.Хилендарски“ да избере гл.ас. д-р Мария Петкова Кьосева за доцент по стопанско право в същия университет.

С уважение:

проф. В.Стоянов